

СИЛАБУС

Базова інформація про дисципліну	
Назва дисципліни	DP003 Економіка і фінанси підприємства Enterprise Economy and Finance
Рівень фахової передвищої освіти	Фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Семестр	4 семестр (9 кл.)
Курс	2 курс (на базі базової середньої освіти)
Анотація курсу	Навчальна дисципліна спрямована на формування у фахівців сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують, засвоєння комплексу знань про виробництво та його організацію.
Сторінка курсу в MOODLE	http://78.137.2.119:2929/course/view.php?id=153
Мова викладання	українська
Лектор курсу	викладач, спеціаліст I категорії Цибань Анжела Олександрівна канали комунікації: СДН «Moodle»: повідомлення в чаті E-mail: angelitka.z@gmail.com
Місце дисципліни в освітній програмі	
Освітньо-професійна програма	http://csbc.edu.ua/documents/otdel/koop2_p.pdf
Перелік загальних компетентностей (ЗК)	ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість
Перелік спеціальних компетентностей (СК)	СК 1.Здатність враховувати основні закономірності й сучасні досягнення у підприємницькій та торговельній діяльності. СК 2.Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо діяльності підприємства. СК 5.Здатність здійснювати діяльність із дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності. СК 11. Здатність аналізувати стан, тенденції та напрями розвитку ринку товарів та послуг на регіональному та

	національному рівнях.
Перелік програмних результатів навчання	<p>РН 5. Здійснювати пошук, самостійний відбір інформації з різних джерел у сфері підприємницької та торговельної діяльності.</p> <p>РН 6. Проявляти ініціативу та підприємливість, володіти навичками міжособистісної взаємодії для досягнення професійної мети.</p> <p>РН 7. Застосовувати всебічні спеціалізовані емпіричні й теоретичні знання у сфері підприємництва та торгівлі діяльності для подальшого використання у практичній діяльності.</p> <p>РН 9. Застосовувати інноваційні підходи у підприємницькій та торговельній діяльності.</p> <p>РН 11. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати їх на практиці.</p> <p>РН 17. Визначати основні показники діяльності підприємницьких та торговельних структур для забезпечення їх ефективності.</p>
Опис дисципліни	
Структура навантаження на студента	<p>Загальна кількість годин – 150</p> <p>Кількість кредитів – 5</p> <p>Кількість лекційних годин – 30</p> <p>Кількість практичних занять – 30</p> <p>Кількість годин для самостійної роботи студентів – 90</p> <p>Форма підсумкового контролю – залік</p>
Методи навчання	<p>Вербальні методи (лекція, пояснення, дискусія, бесіда);</p> <p>наочні методи (демонстрування презентацій); практичні методи (розв'язування задач, тестів та ін.); робота з навчально-методичною літературою (тезування, анотування, доповіді тощо);); інтерактивні методи кооперованого та колективно-групового навчання (робота в групах, робота в парах, мозковий штурм, ситуаційний аналіз, майстер-класи); методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (формування пізнавальних інтересів студента, навмисна помилка); самонавчання через електронне модульне середовище навчального процесу Moodle та використання рекомендованої літератури; методи самоконтролю.</p>
Зміст дисципліни	
Тема 1. Підприємство в сучасній системі господарювання	<p>Поняття, характерні риси підприємства, основні види його діяльності. Нормативно-правові основи функціонування підприємств. Види підприємств, їх характеристика. Зміст підприємницької діяльності та основні форми здійснення. Процес управління підприємствами.</p>

Тема 2. Трудові ресурси підприємства	Поняття персоналу, його класифікація та характеристика. Визначення чисельності окремих категорій працівників на підприємстві. Показники руху персоналу. Продуктивність праці: сутність, методи визначення та чинники зростання. Мотивація праці, її зміст, види і методи підвищення вмотивованості праці. Система організації оплати праці на підприємстві.
Тема 3. Капітал та основні засоби підприємства.	Загальна характеристика капіталу і основних засобів, їх склад і структура. Амортизація і знос основних засобів. Показники ефективності використання основних засобів. Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.
Тема 4. Нематеріальні ресурси та оборотні кошти підприємства.	Поняття нематеріальних ресурсів, їх види та характеристика. Поняття, склад і структура оборотних коштів підприємства, джерела їх формування. Особливості нормування оборотних коштів на підприємстві. Оцінка ефективності використання оборотних коштів та напрямки підвищення ефективності їх використання.
Тема 5. Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства	Поняття інвестиційних ресурсів, їх види та джерела формування. Поняття інвестиційних проектів, оцінка їх ефективності. Зміст, види і напрямки інноваційної діяльності. Особливості державного регулювання інноваційної діяльності.
Тема 6. Організація виробництва та його обслуговування	Виробничий процес і принципи його організації. Типи та методи організації виробництва. Виробнича потужність підприємства, її види. Сутність і види продукції. Показники та методи оцінювання якості продукції.
Тема 7. Витрати підприємства.	Поняття витрат, їх класифікація. Собівартість продукції та її структура. Методи калькулювання. Поняття, значення та види цін. Структура роздрібною ціни.
Тема 8. Конкурентоспроможність продукції підприємства.	Поняття конкурентоспроможності підприємства. Види та джерела формування конкурентних переваг. Фактори, чинники та критерії конкурентоспроможності товару. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції.
Тема 9. Результативність діяльності підприємства	Поняття доходу, його значення. Види доходів. Порядок формування прибутку підприємства. Класифікація видів прибутку. Рентабельність підприємства. Основні напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства в ринковому середовищі.
Тема 10. Основи фінансів підприємства	Сутність фінансів підприємства. Фінансові ресурси підприємства. Організація фінансової роботи на підприємстві.
Тема 11. Грошові розрахунки та грошові надходження підприємств	Сутність грошового обороту та системи грошових розрахунків на підприємстві. Способи і форми безготівкових розрахунків і платіжні документи. Види банківських рахунків і порядок їх відкриття. Види грошових надходжень.
Тема 12. Оподаткування підприємства	Економічна суть і функції податку. Принципи оподаткування. Класифікація податків. Прямі податки. Непрямі податки. Сплата акцизного збору. Митні

	платежі. Місцеві податки й збори.
Тема 13. Кредитування підприємств	Основи кредитування підприємств. Банківське кредитування підприємств. Небанківське кредитування підприємств. Комерційне кредитування. Лізингове кредитування.
Тема 14. Оцінка фінансового стану підприємства	Суть, необхідність та завдання оцінки фінансового стану підприємства. Аналіз активів підприємства та джерел їх утворення (пасивів). Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. Аналіз ділової активності підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
Тема 15. Фінансова санація та банкрутство підприємства	Економічна безпека підприємства. Реструктуризація та санація (фінансове оздоровлення) підприємства. Банкрутство та ліквідація підприємства.
Політика дисципліни	
Політика відвідування	Регулярне відвідування всіх видів занять, своєчасність виконання самостійної роботи. За об'єктивних причин студент може отримати індивідуальний графік навчання за погодженням із керівником курсу, завідувачем ЦК та завідувачем відділення.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Академічна доброчесність	У випадку недотримання політики академічної доброчесності (плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво) передбачено повторне проходження оцінювання.
Використання ШІ	Використання ШІ під час виконання завдань регламентується Політикою «Використання ШІ в освітньому процесі ЧДБК» Завдання мають маркування регламенту використання ШІ.
Підсумковий контроль	Диференційний залік у кінці семестру за результатами поточної успішності (у формі підсумкового модульного контролю)

Система оцінювання
Система оцінювання підсумкової успішності студентів поділяється на поточний контроль та семестровий контроль .
Поточний контроль здійснюється протягом семестру і охоплює всі види аудиторної роботи (практичні, семінарські заняття) та виконання індивідуальних завдань. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за цей вид контролю, становить 100.
Підсумковий контроль Відбуватися у формі диференційного заліку (у формі підсумкового модульного контролю)
Розрахунок підсумкової оцінки Для предметів із заліком: Підсумкова оцінка базується виключно на балах, накопичених протягом семестру (S). Ваговий коефіцієнт у цьому випадку становить 1. Формула: $O=S \times 1$

Види навчальної роботи	Загальна кількість балів
Усна відповідь/тестове завдання (6 x 5 балів)	30
Самостійна робота (2 x 5 балів)	10
Практична робота (2 x 5 балів)	10
Модульні контрольні роботи (2 x 10 балів)	20
Індивідуальна самостійна робота (реферат)	10
Індивідуальна самостійна робота (розрахункова робота)	20
Разом	100

Критерії оцінювання для кожного виду навчальної роботи

Критерії оцінювання усних відповідей:

5 балів – студент демонструє відмінний рівень знань, ґрунтовно й послідовно розкриває запитання, вільно володіє економічною термінологією та навчальним матеріалом на рівні лекцій, підручників та додаткових джерел, демонструє здатність до аналізу, порівняння, узагальнення, виклад матеріалу логічний і системний, висновки повні, аргументовані та свідчать про глибоке розуміння теми.

4 бали – студент демонструє високий рівень знань, повністю розкриває сутність поставленого запитання, відповіді логічні, аргументовані та іноді ілюструються прикладами з практики, економічна термінологія використовується правильно, допускаються лише окремі несуттєві неточності, висновки чіткі й обґрунтовані.

3 бали – студент демонструє достатній рівень знань, у цілому правильно відповідає на поставлене запитання, володіє основними поняттями та категоріями, виклад матеріалу логічний, але неповний, із неточностями та дрібними помилками, висновки сформульовані правильно, але не завжди глибоко та аргументовано.

2 бали – студент демонструє посередній рівень знань, у загальних рисах орієнтується в темі запитання, але матеріал подає поверхнево, відповіді неповні та потребують допоміжних уточнень викладача, допускаються суттєві помилки у викладенні, висновки нечіткі й недостатньо обґрунтовані.

1 бал – студент демонструє низький рівень знань, не розуміє суті поставленого запитання, не володіє базовою економічною термінологією, не може відповісти навіть за допомогою викладача, допускає грубі змістові помилки та не здатен сформулювати елементарні висновки.

Критерії оцінювання тестових завдань:

Блок тестових завдань включає 10 запитань як відкритого, так і закритого типу з однією чи кількома правильними відповідями.

5 балів – студент правильно відповів на 9–10 запитань, що свідчить про відмінний рівень знань, повне та глибоке розуміння навчального матеріалу, вміння правильно й безпомилково застосовувати здобуті знання.

4 бали – студент правильно відповів на 7–8 запитань, що характеризує високий рівень знань, уміння орієнтуватися в основних поняттях і застосовувати матеріал у типових ситуаціях, при цьому можливі поодинокі неточності.

3 бали – студент правильно відповів на 5–6 запитань, що демонструє достатній рівень знань, розуміння основних положень теми, хоча залишаються помилки та неточності, які не дозволяють вважати знання глибокими.

2 бали – студент правильно відповів на 3–4 запитання, що свідчить про поверхневе засвоєння матеріалу, неповне розуміння суті теми та значні прогалини в знаннях.

1 бал – студент правильно відповів лише на 1–2 запитання, що свідчить про дуже низький рівень знань, відсутність розуміння навчального матеріалу та нездатність орієнтуватися в основних поняттях.

Критерії оцінювання самостійних робіт:

5 балів – студент демонструє відмінний рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, повністю володіє методикою його виконання, правильно й послідовно застосовує формули, дотримується усіх вимог щодо оформлення, логіка розв’язку є чіткою й завершеною, висновки сформульовані правильно, повно та обґрунтовано.

4 бали – студент демонструє високий рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, правильно застосовує методи й формули, дотримується логіки та послідовності виконання, оформлення в основному відповідає вимогам, висновки правильні й обґрунтовані, допускає поодинокі несуттєві неточності.

3 бали – студент демонструє достатній рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, володіє основними методами його виконання з правильним застосуванням формул, допускає несуттєві помилки та неточності, частково порушує логіку викладення, формулює загалом правильні, але не завжди повні висновки.

2 бали – студент демонструє посередній рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, частково володіє методикою його виконання, робить значні помилки при застосуванні формул, не завжди дотримується послідовності дій, формулює висновки поверхнево та не чітко обґрунтовує їх.

1 бал – студент демонструє низький рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, недостатньо володіє методикою його виконання, допускає суттєві помилки, демонструє нездатність застосувати набуті знання при розв’язуванні практичних завдань та формуванні висновків.

Критерії оцінювання практичних робіт:

5 балів – усі етапи практичного завдання виконані повністю, розрахунки коректні, логіка розв’язання послідовна та обґрунтована, формули й економічні показники використані правильно, висновки чіткі, аргументовані, відображають економічні взаємозв’язки та дозволяють оцінити стан або ефективність діяльності підприємства.

4 бали – практичне завдання виконане в основному правильно, допущено незначні неточності в розрахунках або поясненнях, що не впливають на загальний результат. Формули застосовані коректно, логіка розв’язання збережена, висновки сформульовані правильно, проте подані стисло.

3 бали – завдання виконане частково, у розрахунках наявні помилки або неповно розкрито окремі етапи розв’язання, застосування формул і показників не завжди коректне, пояснення результатів фрагментарні, висновки загальні, без достатнього економічного обґрунтування.

2 бали – виконано окремі елементи завдання без цілісного підходу, розрахунки містять суттєві помилки, послідовність розв’язання порушена, економічний зміст показників розкрито поверхово або неправильно, висновки неповні, нечіткі або слабо пов’язані з отриманими результатами.

1 бал – практичне завдання не виконане або виконане формально, розрахунки відсутні чи неправильні, логіка розв’язання відсутня, економічний зміст завдання не розкритий, висновки відсутні або не відповідають результатам роботи.

Критерії оцінювання модульних робіт:

Модульна контрольна робота оцінюється у 10 балів і складається з чотирьох завдань: перше – тлумачення економічних термінів (2,5 бала), друге–четверте – розрахункові задачі по 2,5 бала кожна.

9–10 балів – контрольна робота виконана у повному обсязі, економічні терміни подані правильно та чітко, усі задачі розв’язані правильно з послідовними розрахунками та поясненнями, наведені необхідні формули, висновки точні та обґрунтовані, оформлення охайне та відповідає вимогам.

7–8 балів – усі завдання виконані, означення термінів здебільшого правильні, але є окремі неточності чи неповнота, задачі розв’язані, проте містять незначні помилки в обчисленнях або поясненнях, логіка збережена, оформлення зрозуміле з дрібними недоліками.

5–6 балів – контрольна робота виконана частково, означення термінів подані з неточностями або неповні, у задачах наявні суттєві помилки чи пропущені окремі дії, розрахунки непослідовні, формули використовуються частково, висновки поверхневі, оформлення має недоліки.

0–4 бали – завдання виконані частково або зовсім нерозкриті, означення термінів неправильні чи відсутні, більшість задач нерозв'язані або містять грубі помилки, розрахунки нелогічні, висновки відсутні, оформлення не відповідає вимогам.

Критерії оцінювання індивідуальних робіт (рефератів)

9–10 балів – реферат повністю відповідає темі, чітко обґрунтована актуальність, теоретичні аспекти розкриті детально, використано 5 і більше сучасних джерел, включно з науковими статтями та періодичними виданнями, матеріал логічно структурований і послідовно викладений, висновки самостійні та відповідають завданням, оформлення згідно з вимогами, текст грамотний і науковий, без помилок.

7–8 балів – реферат відповідає темі, актуальність обґрунтована, окремі аспекти розкрито частково, використано обмежену кількість сучасних або частково застарілих джерел, структура загалом логічна, але подекуди порушена послідовність, висновки частково відповідають завданню, оформлення майже відповідає вимогам, текст зрозумілий, допускаються поодинокі граматичні чи стилістичні помилки.

5–6 балів – реферат частково відповідає темі, значна частина аспектів нерозкрита, актуальність згадується поверхнево, джерела обмежені або застарілі, структура роботи порушена, виклад матеріалу нелогічний, висновки поверхневі, оформлення має недоліки, текст містить граматичні та стилістичні помилки.

0–4 бали – тема розкрита частково або взагалі не розкрита, інформаційна цінність низька, використані джерела застарілі чи відсутні, висновки несамоствійні та не відповідають завданням, структура відсутня або нелогічна, оформлення з грубими порушеннями, текст неналежної якості, можливе порушення термінів подання роботи.

Критерії оцінювання індивідуальних робіт (розрахункової роботи):

16–20 балів – робота подана вчасно, виконана у повному обсязі, всі задачі розв'язані правильно, розрахунки проведені послідовно й логічно з наведенням необхідних формул, студент упевнено працює з цифровими даними, обґрунтовує отримані результати та формує самостійні висновки, оформлення відповідає встановленим вимогам.

11–15 балів – робота подана вчасно, задачі виконані повністю, проте є окремі помилки у розрахунках або висновках, формули застосовані правильно, розрахунки загалом логічні та послідовні, оформлення здебільшого відповідає вимогам, допускаються несуттєві недоліки.

6–10 балів – робота подана із затримкою або виконана частково, задачі виконані не в повному обсязі та містять грубі помилки у розрахунках, студент допускає суттєві помилки у відтворенні послідовності, логічності дій, формули наводяться частково, висновки поверхневі або відсутні, оформлення має помітні недоліки.

0–5 бали – робота виконана частково або не відповідає завданню, більшість задач розв'язано неправильно, відсутня логіка і послідовність у розрахунках, формули майже не застосовуються, висновки відсутні, оформлення не відповідає вимогам, порушено терміни подання.

Шкала оцінювання

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Бездоганна підготовка в широкому контексті
B	80-89	Повні знання, міцні вміння
C	70-79	Хороші знання та вміння
D	65-69	Задовільні знання, стереотипні вміння

Е	60-64	Виконання мінімальних вимог діяльності в стандартних умовах
FX	35-59	Слабкі знання, відсутність умінь
F	1-34	Необхідний повторний курс

Список рекомендованих джерел

1. Бердар М. М. Фінанси підприємства: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2023. 280 с.
2. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навч. літ-ри, 2021. 488 с.
3. Економіка підприємства: навч. посіб. (у схемах і таблицях) / кол. авт.; ред. Фісуненко П. А. Дніпро: ДДУВС, 2024. 150 с.
4. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. Київ: ЦУЛ, 2021. 728 с.
5. Ковальська Л.Л., Кривов'язюк І.В. Економіка підприємства: підручник, під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2024. 700 с.
6. Крикавський Є. В., Люльчак З. С. Економіка і фінанси підприємств: підручник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2021. 696 с.
7. Ліпич Л.Г. Економіка підприємства: підручник, за заг. ред. Л.Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 767 с.
8. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств: навч. посіб.: 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
9. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: підручник, за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. Суми: Видавництво «Університетська книга», 2025. 874 с.
10. Непрана А.В., Шевченко І. Ю. Економіка підприємства: підручник: у 3 т. Харків. нац. автомоб.-дор. ун-т; за ред. Непрана А.В., Шевченко І. Ю.. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2024. Т. 1. 537 с.
11. Олійник Т.Г. Економіка і фінанси підприємств: курс лекцій, уклад. Т. Г. Олійник. Миколаїв: МНАУ, 2024. 137 с.
12. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. Фінанси підприємств: підручник, за заг. ред. В. В. Сокурєнка. 2-ге вид., доп. Харків: ХНУВС, 2022. 292 с.
13. Ставерська Т. О., Непарна А. В., Фінанси підприємства: підручник, за ред. Т. О. Ставерської, А. В. Непарна. Державний біотехнологічний університет. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 906 с.
14. Шарко М.В., Латкіна С.А., Мешкова-Кравченко Н.В., Економіка підприємства: практикум. Суми: Видавництво «Університетська книга», 2025. 278 с.
15. Шарко М.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства: навчальний посібник. Суми: Видавництво «Університетська книга», 2025. 436 с.

Нормативно-правові документи

1. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 № 755-ІУ (поточна редакція від 18.11.2025р.) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
2. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 № 4196-ІХ (поточна редакція від 12.12.2025 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n2>
3. Про підприємництво: Закон України № 698-ХІІ від 07.02.1991 (поточна редакція від 11.02.2022 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
4. Кодекс законів про працю: Закон України № 322-08 від 23.07.1996 р. (поточна редакція від 01.01.2026) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
5. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-ІV від 16.01.2003 р. (поточна редакція від 18.11.2025) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

6. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (поточна редакція від 01.01.2026) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Інтернет ресурси

1. Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Єдиний державний веб-портал відкритих даних URL: <https://data.gov.ua>
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України URL: <https://me.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua>